

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

УДК 338.48

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15030492>

Фінансово-економічний вимір розвитку туризму Полтавщини

Тютюнник Юрій Михайлович

к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи і страхування, Полтавський державний аграрний університет, 36003, Україна, м. Полтава, вул. Сковороди 1/3, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9175-3395>

Лега Ольга Василівна

к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування, Полтавський державний аграрний університет, 36003, Україна, м. Полтава, вул. Сковороди 1/3, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0989-8000>

Безкровний Олександр Валентинович

к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Полтавський державний аграрний університет, 36003, Україна, м. Полтава, вул. Сковороди 1/3, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1939-8090>

Ліпський Роман Вікторович

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Полтавський державний аграрний університет, 36003, Україна, м. Полтава, вул. Сковороди 1/3, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2723-669X>

Ромаш Дарія Володимирівна

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Полтавський державний аграрний університет, 36003, Україна, м. Полтава, вул. Сковороди 1/3

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Прийнято: 21.02.2025 | Опубліковано: 07.03.2025

Анотація. Полтавщина володіє значним туристичним потенціалом, однак її туристичний сектор нині перебуває під впливом складних економічних, соціальних та політичних викликів, що обумовлює актуальність дослідження його фінансово-економічного стану та перспектив. **Метою** роботи є оцінка фінансово-економічного розвитку туристичної галузі Полтавської області через аналіз кількості підприємств, обсягів реалізованих послуг, динаміки прибутків, збитків і податкових надходжень, з визначенням ключових факторів впливу та перспектив підвищення ефективності галузі.

Методи дослідження: аналітичний, статистичний, порівняльний та графічний методи для оцінки змін фінансових показників туристичного бізнесу Полтавщини, а також розрахунку динаміки податкових надходжень у реальному та номінальному вимірах із урахуванням рівня інфляції.

У **результаті** дослідження встановлено, що протягом останніх років туристична галузь Полтавщини зазнала значного впливу зовнішніх факторів, серед яких домінуючими стали пандемія COVID-19 та повномасштабна війна, які зумовили скорочення кількості суб'єктів туристичної діяльності, зменшення попиту на туристичні послуги та зміщення пріоритетів споживачів. Досліджено фінансові результати діяльності підприємств галузі, що демонструють нестійкість: збільшення частки збиткових підприємств, зниження середнього рівня прибутковості та посилення залежності від зовнішньої підтримки. Встановлено відставання темпів сплати туристичного збору до бюджетів громад від загальної динаміки податкових надходжень, що сигналізує про недостатню реалізацію туристичного потенціалу на місцевому рівні.

У **висновках** підкреслено необхідність комплексної підтримки туристичної галузі Полтавщини, що передбачає реалізацію низки стратегічних заходів: державну підтримку внутрішнього туризму через

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

дотації та гранти; зниження податкового навантаження для малого та середнього бізнесу; активне впровадження цифрових технологій для підвищення прозорості діяльності; залучення іноземних туристів і інвесторів шляхом маркетингових кампаній; а також розвиток освітніх програм для підготовки кваліфікованих кадрів.

Ключові слова: туристична галузь, Полтавщина, обсяг реалізації, прибуток, збиток, податкові надходження, туристичний збір, фактори впливу

Financial and economic dimension of tourism development in Poltava region

Yurii Tyutyunnyk

PhD in Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Poltava State Agrarian University, 36003, Ukraine, Poltava, Skovorody str. 1/3, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9175-3395>

Olha Leha

PhD in Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University, 36003, Ukraine, Poltava, Skovorody str. 1/3, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0989-8000>

Oleksandr Bezkrivnyi

PhD in Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Poltava State Agrarian University, 36003, Ukraine, Poltava, Skovorody 1/3, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1939-8090>

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Roman Lipskyi

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University, 1/3 Skovorody Str., Poltava, 36003, Ukraine, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2723-669X>

Daria Romash

PhD student of the first (bachelor's) level, Poltava State Agrarian University, 1/3 Skovorody str., Poltava, 36003, Ukraine

Abstract. *Poltava region has a significant tourism potential, but its tourism sector is currently under the influence of complex economic, social and political challenges, which makes it important to study its financial and economic status and prospects. **The purpose of the study** is to assess the financial and economic development of the tourism industry in Poltava region by analyzing the number of enterprises, the volume of services sold, the dynamics of profits, losses and tax revenues, and to identify key factors of influence and prospects for improving the efficiency of the industry.*

Research methods: *analytical, statistical, comparative, and graphical methods to assess changes in the financial performance of the tourism business in Poltava region, as well as to calculate the dynamics of tax revenues in real and nominal terms, taking into account the level of inflation.*

The study *found that in recent years, the tourism industry of Poltava region has been significantly affected by external factors, among which the COVID-19 pandemic and the full-scale war have dominated, leading to a reduction in the number of tourism entities, a decrease in demand for tourism services, and a shift in consumer priorities. The financial results of the industry's enterprises, which*

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

demonstrate instability, are investigated: an increase in the share of unprofitable enterprises, a decrease in the average level of profitability and increased dependence on external support. The article shows that the rate of payment of tourist tax to community budgets lags behind the overall dynamics of tax revenues, which signals insufficient realization of the tourism potential at the local level.

*The **conclusions** emphasize the need for comprehensive support for the tourism industry of Poltava region, which involves the implementation of a number of strategic measures: state support for domestic tourism through subsidies and grants; reduction of the tax burden for small and medium-sized businesses; active introduction of digital technologies to increase transparency; attraction of foreign tourists and investors through marketing campaigns; and development of educational programs for training qualified personnel.*

***Keywords:** tourism industry, Poltava region, sales volume, profit, loss, tax revenues, tourist tax, factors of influence*

Постановка проблеми. Туристична галузь є важливим драйвером економічного розвитку регіонів, сприяючи зростанню підприємницької активності, створенню робочих місць та збільшенню податкових надходжень до бюджету. Полтавщина має значний туристичний потенціал, однак її туристична сфера зазнає впливу низки економічних, соціальних і політичних факторів. Аналіз фінансово-економічних аспектів розвитку туризму дозволяє визначити ключові тенденції, оцінити ефективність діяльності туристичних підприємств та спрогнозувати перспективи подальшого розвитку галузі. Врахування динаміки податкових надходжень від туристичної діяльності є важливим індикатором впливу галузі на економіку регіону та основою для розробки ефективної політики підтримки та стимулювання туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У світлі обговорення теми

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

туризму можна зазначити, що існує значний обсяг досліджень, присвячених різноманітним аспектам цієї галузі, зокрема, її економічному впливу, стійкості, розвитку брендів та стратегіям управління. Різноманітні підходи до вивчення туризму охоплюють не лише економічні та фінансові фактори, але й соціальні, культурні, екологічні та технологічні складові, що підкреслює важливість комплексного підходу до цієї теми.

Автори дослідження (Olorunsola V.O., Saydam M.B., Arıcı H. E, Köseoglu M.A. [1]) проаналізували вплив фінансових показників та якості корпоративного управління на рівень викидів вуглецю туристичних компаній, встановивши, що ключовими предикторами скорочення є оцінки управління, розмір ради директорів та ринкова капіталізація. У дослідженні Santos E, Correia A, Veloso C.M., Silva G [2]) проаналізовано фінансові показники туристичних фірм Північної Португалії за видами туризму, встановлено, що компанії природного туризму не мають найвищих рівнів прибутковості. Дослідження Dutescu A, Pora A.F., Ponoșca A. G. [3] присвячено аналізу ключових фінансово-економічних показників ефективності готельного бізнесу Румунії в умовах кризи та розробці підходів до підвищення їхньої актуальності для сталого розвитку галузі.

Дослідження авторів (Cervelló-Royo R, Peiró-Signes A., Segarra-Oña M. [4]) присвячено аналізу взаємозв'язку між туристичною активністю та рівнем ризику країни, доводячи, що стійкість держави та її політика є важливими чинниками для розвитку туризму. Дослідження Kravchuk I. I., Кравчук І. А., Наропенко Н. І., Shamara I. M. та Marchuk N. A. [5] присвячено розробці універсального програмного комплексу для зеленого туризму, що забезпечує цифровізацію галузі, оптимізацію маркетингу та зниження витрат на обслуговування цифрової інфраструктури.

Писарева І., Рябєв А., Тонкошкур М., Колонтаєвський О., Поколодна М. [6] присвятили дослідження розробці інтегрованого підходу до державної політики управління туризмом і готельним господарством та обґрунтуванню

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

важливості ефективного управління персоналом як чинника підвищення економічної ефективності підприємств галузі. У дослідженні Баула О. В., Лютак О. М., Чепурда Л. М., Чепурда Г. М. та Зелінська О. М. [7] акцентовано увагу на результатах SWOT-аналізу туристично-рекреаційного потенціалу України. Автори підкреслюють необхідність формування чіткої стратегії, що базується на сильних сторонах сфери, та вважають доцільним активне впровадження світового досвіду ведення бізнесу для зміцнення конкурентних позицій України на міжнародному туристичному ринку.

У дослідженні Мазаракі А. А., Михайліченко Г. І., Мельниченко С. В., Мельник Т. М., Мірошник О. [8] представлено пропозиції щодо вдосконалення туристичного бренду України, що включають розробку бренд-буку, визначення ключових елементів позиціонування та формування привабливого й безпечного іміджу держави на міжнародній арені.

Квасній Л., Моравська О., Малик Л., Шульжик Ю., Орлова О., Щербан О. [9] підкреслюють важливість створення туристичних програм, що дозволяють як українцям, так і іноземним туристам отримати правдиву інформацію про події в Україні та її боротьбу. Запропоновано чотири сценарії розвитку туризму в Україні, кожен з яких має різні наслідки для зацікавлених сторін.

Останні дослідження зосереджуються на аналізі економічних ефектів від туризму, розвитку національних туристичних брендів, а також пошуку оптимальних стратегій для розвитку туристичних підприємств у мінливих умовах глобалізованого світу. Ці дослідження, зокрема, присвячені вивченню стратегічного управління в умовах економічної нестабільності, використанню новітніх цифрових технологій та інноваційних підходів у маркетингу та брендингу національних туристичних продуктів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний обсяг досліджень, присвячених різним аспектам туризму, існують питання, які залишаються недостатньо вивченими, зокрема в контексті

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

фінансово-економічного аналізу регіональних туристичних ринків. Це включає дослідження фінансової стійкості та ефективності туристичних підприємств на локальному рівні, а також аналіз впливу туристичної галузі на економіку окремих регіонів.

Наше дослідження зосереджене на фінансово-економічному просторі туризму Полтавщини. В рамках цього дослідження проаналізовано кількість туристичних підприємств у регіоні, їх динаміку, а також фінансові показники. Особливу увагу приділено аналізу надходжень податків до бюджету від туристичної галузі Полтавщини. Це дозволило оцінити не лише економічний внесок туризму в розвиток регіону, але й виявити ключові проблеми, що впливають на ефективність функціонування галузі на місцевому рівні. На основі отриманих результатів визначено перспективні напрями розвитку туризму та запропоновано шляхи стимулювання фінансово-економічного зростання галузі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є оцінка фінансово-економічного стану та тенденцій розвитку туристичної галузі Полтавщини шляхом аналізу кількості підприємств, обсягів реалізованих послуг, динаміки прибутків та податкових надходжень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Туристична галузь України зазнала значних змін в останні роки, відображаючи як зростання попиту на подорожі, так і кризи, що вплинули на як на кількість, так і діяльність компаній. Найбільша кількість туристичних агентств фіксується у 2019 році, після чого розпочалося поступове скорочення, особливо серед юридичних осіб. Причинами такого спаду, передусім, стали пандемія COVID-19, економічна нестабільність та інші зовнішні фактори. Війна, що почалася у 2022 році, суттєво вплинула на туристичний ринок України, зокрема на кількість туристичних агентств. Через бойові дії, масове переміщення населення та загальну економічну нестабільність значна частина туристичних компаній припинила діяльність. У 2022 році кількість агентств різко

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

зменшилася, особливо серед юридичних осіб, чия частка скоротилася майже вдвічі порівняно з попереднім роком (на 46,1 %). У 2023 році відбулося незначне зростання кількості агентств (до 6937 загалом), що свідчить про поступове відновлення галузі. ФОПи займають провідну роль у сегменті туристичних агентств, тоді як серед туроператорів та компаній, що надають послуги бронювання, юридичні особи мають більшу частку.

Тож, зміни в туристичній сфері України відбувалися під впливом комплексу різнопланових чинників, які визначали динаміку розвитку галузі, її стійкість до криз та адаптивність до нових умов. Для наочності основні фактори впливу узагальнено на рис. 1.

Соціально-політичні	<ul style="list-style-type: none">• Військові дії, переміщення населення, загроза безпеці
Економічні	<ul style="list-style-type: none">• Економічна криза, падіння доходів населення, інфляція
Епідеміологічні	<ul style="list-style-type: none">• Пандемія COVID-19, обмеження на пересування
Інфраструктурні	<ul style="list-style-type: none">• Руйнування об'єктів туризму, транспортної та готельної мережі
Правові	<ul style="list-style-type: none">• Зміни у законодавстві щодо туризму, підтримка бізнесу
Технологічні	<ul style="list-style-type: none">• Цифровізація послуг, розвиток онлайн-бронювання
Культурно-рекреаційні	<ul style="list-style-type: none">• Зростання інтересу до внутрішнього туризму, етнотуризму

Рис. 1. Фактори впливу на туристичну галузь України*

*узагальнено на підставі [11-13]

Зрозуміло, що перелічені фактори по-різному вплинули на туристичний сектор залежно від регіону. Водночас, саме регіональний туризм нині розглядається як один із ключових напрямів для відновлення галузі в умовах обмежень та викликів воєнного часу. Адже внутрішній туризм стає безпечнішою та доступнішою альтернативою, сприяючи збереженню локального бізнесу, робочих місць та розвитку територій.

У цьому контексті заслуговує на увагу туристичний потенціал Полтавщини - регіону, який, попри всі труднощі, зберігає унікальні

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

можливості для прийому туристів та розвитку різних видів відпочинку. Саме його особливості, ресурси та перспективи вимагають детального вивчення, адже локальний туризм може стати важливим драйвером економічного підйому області [14, 15]. Серед ключових туристичних центрів області варто відзначити Полтаву з її музеями та архітектурними пам'ятками, Опішню - відому столицю українського гончарства, Великі Сорочинці зі знаменитим ярмарком, а також маршрути, пов'язані з історією українського козацтва, літературною спадщиною Івана Котляревського та Миколи Гоголя. Не менш перспективними є природні туристичні об'єкти, зокрема Національний природний парк «Пирятинський», Мгарський монастир із мальовничими околицями, береги річок Ворскла та Псел, які приваблюють любителів активного відпочинку [14, 15]. Особливої уваги заслуговує гастрономічний туризм, адже Полтавщина відома своїми традиційними стравами - полтавськими галушками, борщем із вушками, варениками та місцевими продуктами виробництва, що активно пропонуються в рамках етнофестивалів і дегустаційних турів [15]. Туристичний сектор Полтавщини залишався невеликою, але чутливою до криз галуззю, яка демонструвала певне зростання в сприятливі періоди та значне скорочення під впливом негативних факторів.

Обсяг реалізації туристичних послуг у 2014-2019 роках мав тенденцію до зростання, що свідчить про розвиток галузі та підвищення попиту на туристичні послуги – рис. 2.

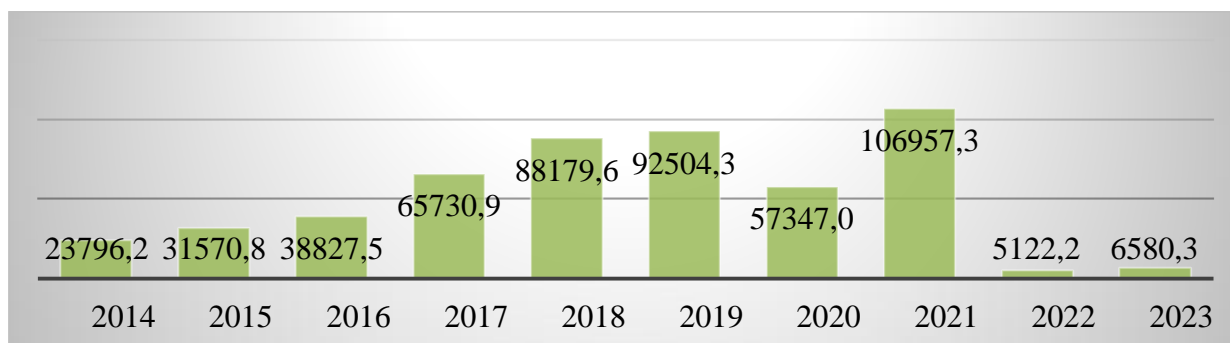

Рис. 2. Динаміка обсягу реалізованих туристичних послуг у Полтавській області, тис. грн.

*узагальнено на підставі [10]

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Найбільше значення зафіксовано у 2021 році (106957,3 тис. грн), що може бути пов'язано з частковим відновленням попиту на туризм після пандемії. Проте у 2022 році через початок повномасштабної війни показник різко впав більш ніж у 20 разів, а у 2023 році відбулося лише незначне зростання. Прибуток до оподаткування також демонстрував нестабільність – рис. 3. Зростання у 2015-2018 рр. свідчить про сприятливі умови для бізнесу, а зниження у 2019-2020 рр., особливо різкий спад у 2020 р. (95,1 тис. грн), є наслідком пандемії COVID-19.

Рис. 3. Динаміка обсягу реалізованих туристичних послуг у Полтавській області, тис. грн.

*узагальнено на підставі [10]

У 2021-2023 роках прибуток залишався на низькому рівні, хоча у 2023 році спостерігалось його певне зростання. Збитки до оподаткування коливалися протягом досліджуваного періоду – рис. 3. У 2018 році показник був найнижчим (54,4 тис. грн), що свідчить про відносно стабільний стан галузі. Проте вже у 2019 році збитки зросли, а у 2020 році через пандемію досягли 587,9 тис. грн. Загалом аналіз свідчить про те, що криза 2022 року суттєво вплинула на туристичний сектор Полтавщини, що відобразилося на зменшенні реалізації послуг, падінні прибутковості, зростанні збитковості та скороченні податкових надходжень. Однак у 2023 році почався поступовий процес відновлення, і якщо поточні тенденції збережуться, то в 2024 році

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

можна очікувати подальшого покращення фінансових показників туристичної галузі та зростання її внеску в бюджет.

Важливим критерієм впливу туристичної сфери на соціально-економічний розвиток держави в цілому й окремих регіонів є її внесок у наповнення державного і місцевих бюджетів. Зведена інформація щодо податкових надходжень від туристичної галузі в Україні та Полтавській області за період 2021-2024 рр. наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка податкових надходжень від туристичної галузі в Україні та Полтавській області за 2021-2024 рр.*

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. у % до		
					2021 р.	2022 р.	2023 р.
Кількість платників податків в туристичній галузі України, у т.ч.	21931	18125	16465	17649	80,5	97,4	107,2
юридичні особи	5319	4584	3580	3583	67,4	78,2	100,1
фізичні особи	16612	13541	12885	14066	84,7	103,9	109,2
Податкові надходження до держбюджету від туристичної галузі, млн. грн:							
Україна	2232	1551	2049	2938	131,6	189,4	143,4
Полтавська область	43,5	34,6	45,4	65,1	149,7	188,2	143,4
частка області, %	1,95	2,23	2,22	2,22	+0,27	-0,01	-
Місце Полтавської області серед регіонів України за податковими надходженнями до держбюджету від туристичної галузі	13	9	8	8	×	×	×

*складено на основі [16, 17].

За даними Державного агентства розвитку туризму України кількість платників податків у туристичній галузі України в 2024 р. порівняно з 2021 р. скоротилася на 19,5 % (із 21931 до 17649), у тому числі юросіб – на 32,6 % (із 5319 до 3583), фізичних осіб – на 15,3 % (із 16612 до 14066). У порівнянні з 2022 роком кількість платників податків у сфері туризму зменшилася на 2,6 %, у тому числі юридичних осіб – на 21,8 %. Водночас кількість платників податків – фізосіб збільшилася на 3,9 %. У 2024 р. порівняно з 2023 р. загальна

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

кількість платників податків зросла на 7,2 % насамперед за рахунок сегменту фізичних осіб, де приріст становив 9,2 % (рис. 3).

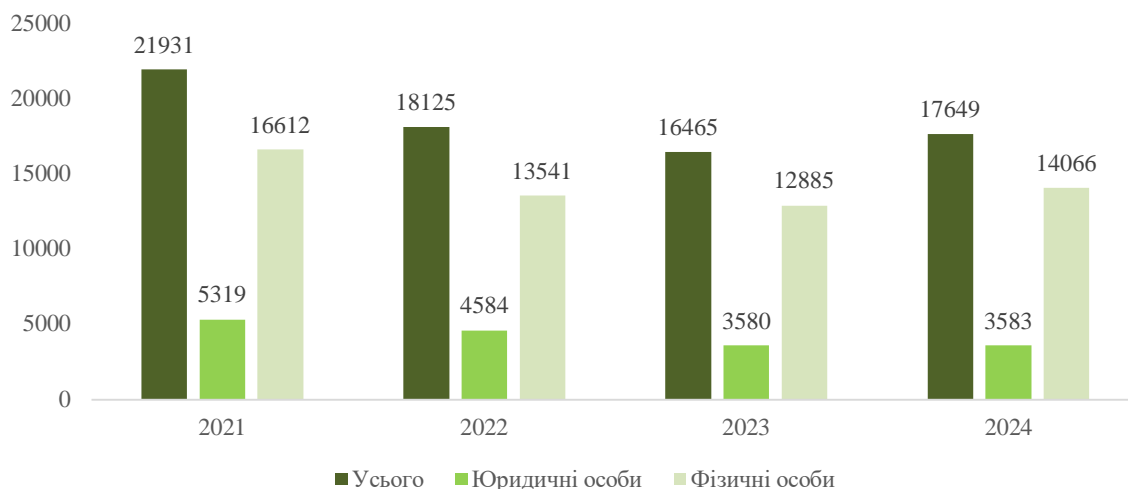

Рис. 3. Динаміка кількості платників податків у туристичній галузі України в 2021-2024 роках*

*складено на основі [16, 17].

За інформацією табл. 1 в Україні податкові надходження до держбюджету від туристичної галузі в 2024 р. перевищили рівень 2021 р. на 31,6 %, а порівняно з 2022 і 2023 рр. – зросли на 89,4 і 43,4 % відповідно. У Полтавській області ці надходження мали схожу динаміку: в 2024 році порівняно з 2021, 2022 і 2023 рр. приріст становив 49,7, 88,2 і 43,4 % відповідно. Частка Полтавської області у податкових надходженнях до державного бюджету від туристичної галузі підвищилася з 1,95 % у 2021 р. до 2,23 % у 2022 р. з подальшою стабілізацією на рівні 2,22 % у 2023-2024 рр. Серед регіонів України Полтавська область за показником податкових надходжень до держбюджету від діяльності суб'єктів туристичного бізнесу піднялася з 13 місця у 2021 р. на 8 місце у 2023-2024 рр. На це вплинуло зокрема і скорочення податкових надходжень у регіонах, наближених до бойових дій через військову агресію рф.

Важливим індикатором розвитку сфери туризму в територіальних громадах є динаміка сплати туристичного збору. За даними Держагентства

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

розвитку туризму України в 2024 р. до бюджету громад надійшло 273,1 млн. грн туристичного збору, що перевищило суми 2022 і 2023 рр. на 52,7 і 22,7 % відповідно, а порівняно з 2021 р. збільшення становило 16,0 % [18]. У Полтавській області в 2024 р. сума туристичного збору (7,07 млн.грн) збільшилася порівняно з 2023 р. (6,414 млн грн) на 10,2 %. Разом із тим, якщо в 2023 році частка області в загальнодержавній сумі туристичного збору становила 2,88 %, то в 2024 р. вона знизилася до 2,59 %. В оцінці динаміки податкових платежів важливим є врахування інфляційного чинника з метою визначення тенденцій у зміні реальних сум надходжень до бюджету [18]. У подальших розрахунках (табл. 2) використана інформація щодо індексів інфляції в Україні [20] та Полтавській області [21] за період 2022-2024 рр.

Таблиця 2

Розрахунок динаміки реальних сум податкових надходжень від туристичної галузі в Україні та Полтавській області за 2021-2024 рр.*

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Базовий індекс 2024 р. до 2021 р.
Номінальна сума податкових надходжень до держбюджету України, тис. грн	2232	1551	2049	2938	1,316
Ланцюговий індекс	×	0,695	1,321	1,434	×
Індекс інфляції в Україні	×	1,266	1,051	1,120	1,490
Ланцюговий індекс реальної суми податкових надходжень до держбюджету України	×	0,549	1,257	1,280	0,883
Номінальна сума податкових надходжень до держбюджету в Полтавській області, млн. грн	43,5	34,6	45,4	65,1	1,497
Ланцюговий індекс	×	0,795	1,312	1,434	×
Індекс інфляції в Полтавській області	×	1,266	1,043	1,123	1,483
Ланцюговий індекс реальної суми податкових надходжень до держбюджету в Полтавській області	×	0,628	1,258	1,277	1,009

*складено на основі [16, 17]

Отже, сукупний рівень інфляції в Україні у 2022-2024 роках становив 49,0 % (2022 рік – 26,6 %, 2023 рік – 5,1 %, 2024 рік – 12,0 %). Беручи до уваги

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

фактор інфляції, реальна сума податкових надходжень до державного бюджету від туристичної галузі в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилася на 45,1 %, а далі спостерігалася позитивна динаміка: в 2023 році порівняно з 2022 роком – збільшення на 25,7 %, у 2024 році порівняно з 2023 роком – приріст на 28,0 %. Водночас при порівнянні 2024 року з 2021 роком реальна сума надходжень податків до держбюджету від туристичної діяльності зменшилася на 11,7 % (базовий індекс – 0,883).

У Полтавській області за сукупного рівня інфляції 48,3 % у 2022-2024 роках реальна сума податкових надходжень до держбюджету від галузі туризму в 2024 році порівняно з 2021 роком збільшилася на 0,9 %.

Таким чином, падіння цього показника в 2022 р. на 37,2 % компенсувалося приростом на 25,8 і 27,7 % у 2023 і 2024 рр. відповідно (рис. 4).

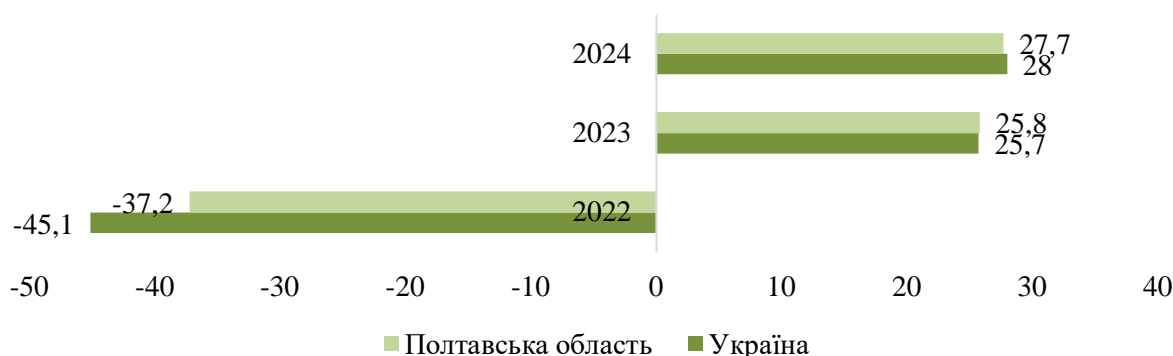

Рис. 4. Темпи зменшення (приросту) реальної суми податкових надходжень до держбюджету від туристичної галузі в Україні та Полтавській області в 2022-2024 роках*

*складено на основі [16, 17].

У наступних роках збереження позитивної тенденції щодо приросту реальних сум податкових надходжень до держбюджету від діяльності суб'єктів туристичного бізнесу передбачає випереджальне зростання номінальних сум таких надходжень порівняно з показниками рівня інфляції.

Для підвищення податкових надходжень до бюджету від туристичних

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

агенцій у сучасних умовах України необхідно застосувати комплексні заходи. Зокрема: важливо підтримувати *внутрішній туризм* через програми державного сприяння та грантові ініціативи. Дотації для туристичних підприємств, які пропонують унікальні маршрути та послуги, здатні стимулювати зростання попиту та відповідно збільшити податкові надходження; варто *спростити податкове навантаження* для малого та середнього бізнесу у сфері туризму, особливо у постраждалих від воєнних дій регіонах. Тимчасове зниження ставок або відстрочка податкових зобов'язань дозволить агентствам вижити та відновити діяльність, що в довгостроковій перспективі збільшить загальну податкову базу; потрібно *розширювати цифровізацію галузі* – запровадження онлайн-систем бронювання, цифрових платформ для туристичних агентств та автоматизація звітності допоможуть зменшити тіньовий сектор та забезпечити прозорість фінансових операцій.

Висновки. Аналіз податкових надходжень від туристичної діяльності за 2021–2024 роки показав зростання номінальних сум як в Україні загалом, так і в Полтавській області, що відбулося попри скорочення кількості платників податків. Це свідчить про збільшення податкового навантаження на одного суб'єкта господарювання та концентрацію сплати податків серед окремих активних підприємств. Однак через високий рівень інфляції реальні податкові надходження в Україні знизилися, тоді як у Полтавській області вдалося зберегти незначне зростання, що підкреслює стійкість туристичного сектору регіону навіть в умовах кризи.

Водночас темпи надходжень туристичного збору до місцевих бюджетів залишаються низькими, що вказує на недостатнє використання туристичного потенціалу громад та потребу в активізації місцевих туристичних ініціатив.

Для підвищення податкових надходжень від туристичних агентств важливо забезпечити підтримку галузі через дотації, гранти та податкові пільги для малого бізнесу, розвивати діджиталізацію та онлайн-сервіси для зменшення тіньового сектору, залучати іноземних туристів та інвесторів через

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

ефективні маркетингові кампанії, а також інвестувати в підготовку кваліфікованих кадрів. Комплексна реалізація цих заходів сприятиме відновленню туризму та зміцненню економіки країни.

Список використаних джерел

1. Olorunsola V.O., Saydam M.B., Arici H.E., Koseoglu M.A. The predictive roles of financial indicators and governance scores on firms' emission performance in the tourism and hospitality industry. *Tourism economic*. Т. 30. Вип. 6. С. 1382-1403. DOI 10.1177/13548166231207132
2. Santos E., Correia A., Veloso C.-M., Silva G., Ribiero H, Costa M., Cerovic L. An economic and financial analysis of tourism firms operating in outdoor tourism. *Economic and social development*. 43rd international scientific conference on economic and social development rethinking management in the digital era: challenges from industry 4.0 to retail management. 2019. С. 268-281.
3. Dutescu A., Popa A.-F., Ponorica A.-G. Sustainability of the tourism industry, based on financial key performance indicators. *Amfiteatru economi*. 2014. Том 16. С. 1048-1062.
4. Cervello-Royo R., Peiro-Signes A., Segarra-Ona M. How do country risk ratings affect tourism activity? An indirect measure of the environmental awareness of countries. *Environmental engineering and management journal*. 2016. Т. 15. Вип. 7. С. 1489-1499. DOI 10.30638/eemj.2016.160.
5. Kravchuk I. I., Кравчук І. А., Нароненко Н. І., Shamara I. M., Marchuk N. A. Інформаційні засоби сприяння зеленому туризму. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. № 4(31). С. 497–505.
6. Писарева І., Рябєв А., Тонкошкур М., Колонтаєвський О., Поколодна, М. Організаційно-економічне забезпечення діяльності підприємств туризму та готельного господарства. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 6(47). С. 139–149.
7. Баула О. В., Лютак О. М., Чепурда Л. М., Чепурда Г. М., Зелінська О.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

М. Фінансові важелі та наслідки імплементації світового досвіду бізнес-діяльності у вітчизняний туристичний ринок. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. № 4(35). С. 476–485.

8. Мазаракі А. А., Михайліченко Г. І., Мельниченко С. В., Мельник Т. М., Мірошник О. Розвиток туристичного бренду України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2020. № 3(34). С. 421–431.

9. Квасній Л., Моравська О., Малик Л., Шульжик Ю., Орлова О., Щербан О. Сценарії розвитку підприємств туристичної індустрії України в умовах воєнного та післявоєнного періодів. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 2(49). С. 313–325.

10. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 19.02.2025).

11. Єрмаченко В. Визначення факторів впливу на функціонування вітчизняного туризму в сучасних умовах та розвиток у повоєнний період. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*. 2024. № 8 С. 40–43.

12. Ринок українського туризму: відновлення галузі у 2024 році. URL: <https://life.comments.ua/ua/article/travels/rinok-ukrainskogo-turizmu-vidnovlennya-galuzi-u-2024-roci-732519.html> (дата звернення 19.02.2025).

13. Туристична галузь України під час війни: виклики, загрози, шляхи виходу з кризи : монографія / [за заг. редакцією д. е. н., проф. М. Ю. Барна]. Львів : ЛТЕУ, 2024. 280 с.

14. Найкрасивіші місця Полтавської області: що вам треба побачити і куди їхати. URL: <https://rubryka.com/article/where-to-go-poltava-region/> (дата звернення 19.02.2025).

15. Гастрономічний туризм і нові музеї: чим на Полтавщині приваблюватимуть туристів URL: <https://kolo.news/category/vlada/26025> (дата звернення 19.02.2025).

16. У 2024 році туристична сфера України принесла в бюджет майже 3 млрд грн. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/u-2024-turistichna-sfera->

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

ukrayini-prinesla-v-byudzheth-mayzhe-3-mlrd-grn (дата звернення: 19.02.2025).

17. Туристична статистика: податкові надходження від тургалузі по регіонах. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/turistichna-statistika-podatkoviv-nadhodzhennya-vid-turgaluzi-po-regionah-2> (дата звернення: 19.02.2025).

18. До бюджету громад у 2024 році надійшло майже 273 млн грн туристичного збору. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/do-byudzhetu-gromad-u-2024-roci-nadiyshlo-mayzhe-273-mln-grn-turistichnogo-zboru> (дата звернення: 19.02.2025).

19. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Дорошенко О. О. Тенденції податкових надходжень від туристичної діяльності в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2024. № 78. С. 188-193.

20. Індекс інфляції в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 19.02.2025).

21. Індекс інфляції по Полтавській області. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/poltavskaya/> (дата звернення: 19.02.2025).

22. Лега О.В., Мокієнко Т.В., Прийдак Т.Б., Сіренко О.В., Яловега Л.В. Особливості обліку та оподаткування туристичної діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. URL : DOI: 10.32702/2307-2105-2021.4.84

23. Перерва П.Г., Лега О.В., Яловега Л.В. Податкове планування як інструмент системи управління підприємством. *Вісник Полтавського державного аграрного університету*. 2024. Випуск 1. С. 58-62.